

ПРЕДПЛАТА: па Краљевину СХС
мјесечно Д 15; тромјесечно Д 40;
иа Италију мјесечно лира 6; по-
једини број 30 центева. Огласи
по ценику. Поједини број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шоиро Такић.
Телефон број 60.
Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, сриједа 29. августа 1923.

Број 115.

ПОРЕЗ.

Од најкада је порез имао пресудни значај у политичко-економском развоју држава и народа, а од најкада се је налазило људи који су порезом застрашивали и обмањивали народ ради својих личних и политичких рачуна. И данас ми у нашој држави имамо политичара који су изашли на површину захваљујући демагогији „како је пореза преискока“, „како је треба снизити“ односно „како је неби требало никако ни плаћати“. Овако су код нас агитовали Радићевци прије мартовских избора, кад је заиста пореза била незнатна, а што то чине сад после повишења пореза на земљарину од 1 на 6 Дин. није се ни чудити.

Пошато је да се скоро половина државног буџета у нашој држави троши на војску, а да то мора тако бити није потребно објашњавати кад се погледа ко су нам сусједи, а по готову кад се загледа и у саму унутрину државу гдје имамо још много оних који се не могу да помире са судбом и да забораве мајичицу Аустрију.

Истина троши се велики новац на војску али та нам је војска потребна. Потребна нам је да чува и брани јединство државе које је стало српско племе неимамјерне жртве, потребна нам је да нас чува и брани од бугарских пљачкаша и арнаутских чачака, потребна нам је да неби изгубили златну слободу и да дам се неби понова повратило субаша на крху да тражи трећину и десетину.

Да војска одговара својме позиву треба да је одјевена, обучена, сита, војнички добро обрађована и са најмодернијим оружјем снабђена. А да имамо војску како захтева данашње послеријатно бурно врјеме траже се од нас знатније материјалне жртве. Није довољно лудати се у прса и кличати „патриота сам“ него свој патриотизам морамо показати у спошењу жртава које од нас држава тражи. И ове жртве по готову нама са ову страну Дрине и Саве неће никад бити ни тежке ни страшне кад се сјетимо шта је све Србија жртвовала за нас и за нашу слободу, а да и данас Србија сноси све жртве и порезе каз и ми смо стотом разликом што мање ропти него ли ми.

Дакле, ради војске, ради срећивања државе биле су принуђене данашње државне вође да повисе порезу. Чини се то знали су да то неће широки слојеви нашег тежакотог народа са осмијехом поздравити, али ето они ради државнога добра ставили на коцку и себе и партију.

У нашој слободној држави троши се много новце и на школе и за народно здравље. Граде се жељезнице, граде путеви, унађају аутомобили између забачених мјеста, дају се припомоћи сирочаним дјацима за науку. С једном ријечи влада настоји да помогне народу, да уреди нашу државу да буде велика и богата, а за све то је потребан новац.

На мјесто да нам повисе порезу, могли су да траже зајма од које богатије државе, могли су да нас задуже. Али, они то не хтедоше учинити знајући да је наша држава и преврши задужена водећи ослободилачки рат срећивајући државу уз прокс свих пометња спољних унутрашних непријатеља. Не хтедоше да нас задужеју знајући да би тај дуг морали да враћамо и то уз скупу камату, не хтедоше да нас задужеју знајући ону народну: „Дуг је као држ“.

Зато не слушајмо наше лажне пријатеље Радићевце, и њихове помагаче не прегинемо на посао да подмиримо порезу коју од нас држава тражи, а свака пара коју дајемо Држави иде на добро нас и наше дјеце.

Vlada prema Radiću. Odlučne mjere protiv Radićevaca.

Ministarski savjet, kome je prisustvovao i predsjednik Nar. Skupštine Ljuba Jovanović, opširno je raspravljao o Radićevom radu u inostranstvu kao i o akciji Radićevaca u zemlji. U tome smislu donošene su važne odluke i vlada će poduzeti energične mjere da se poštuju zakoni i državne uredbe. Naročito je vlada raspravljala o činovnicima u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni i Hercegovini i Dalmaciji, o njihovoj političkoj akciji i t. d. Zaključio je da se na politički rad činovnika pripazi malo bolje. Poslije sjednice dr. V. Janković, zamjenik min. predsjednika, primio je novinare i izjavio im:

»Posljednji dogajgaji sa Stjepanom Radićem dali su povoda Kraljevskoj vladi da se osobno pozabavi njegovim slučajem. Mislim da ću odgovoriti želji naše šire javnosti i dužnosti parlamentarne vlade, ako u odsustvu Narodne Skupštine dam javnosti ovim putem potrebna obavještenja o ovim Radićevim postupcima.

»Prema podacima, koje imamo, Radić je pobjegao iz naše države u inostranstvo preko madžarske granice, noću između 21. i 22. prošlog mjeseca. Velim pobjegao, jer je Radić napustio našu državu teritoriju tajno, bez pasoša iza legla vlasti, noću i obilazeći redovne, vlastitu doznatane i kontrolisane, prelaze i granice naše države. Pri ovom prelazu bili su Radiću kao pomagači: partijski sekretar Kinjević, blagajnik Begić i župnik Škrnjaja. Krnjević i Škrnjaja su poslanici Radićevе партије. Blagajnik Begić ostao je sa Radićem u inostranstvu. Protiv svih njih već je pokrenuta zakonska istraga. Radić je iz Madžarske preko Beča otputovao za London.

»U Beču je davao izjave preko javnih glasila o cilju svoje misije, koja ide na to da izdejstvuje »državnu, političku, narodnu i kulturnu individualnost Hrvatskom Narodu«. Tamo je imao i više sastanaka sa predstavnicima izvjesnih revolucionarnih komiteta, čija je akcija direktno uperena protiv naše države.

»Iz Londona nam saopštavaju da je Radić u Londonu pokušao doći u dodir sa uticajnim engleskim listovima i političkim ličnostima u cilju svoje antidržavne akcije. Po autentičnim izvještanjima, londonski krugovi ne pridaju Radićevom dolasku nikakovo važnije interesovanje i danas nema skoro ni u jednom listu ni spomena o njemu.

Ovo držanje je razumljivo kada se zna kakvu konfuznu politiku Radić uopšte vodi i kakvo je njegovo držanje za vrijeme rata bilo, naročito prema Engleskoj, čije je raspačavanje tada propovjedaо.

Ali nažalost, ovaj Radićev nedopušten i intriguantski postupak u inostranstvu — prihvaćen je u zemlji od izvjesnih ljudi u Zagrebu. Organi Radićevе странке саопштавају као нарочити догађај да је на дан 19. ов. мјесеца »hrvatsko narodno zastupstvo pod predsjedništvom narodnog poslanika Dragutina Kovačevića održalo IV. sjednicu« на којој је одлучено да се »svome predsjedniku« Stjepanu Radiću да овлашćenje за дипломатску акцију у циљу међународног признања и оживотворења права самоодређења Hrvatskom Narodu.

Ovim postupcima kraljevska vlada je poklonila svu pažnju i preduzela potrebne mjere da сва ћа која су ма што предузета и предузимају против постојећег Устава и законитог стања

државне целине и у опште против интереса наше земље — искусе сву стrogost zakona.

»Ovu zakonsku odgovornost neće izbjeći niko, ma gdje i ma s kim krivicu učinio — u zemlji ili na strani — sam ili u drnštvu.

»Uvjeren sam da će sa vladom u ovom pitanju biti сва наша javnost, све državotvorne партије и сви оји Hrvati, који су пријатељи себи и својој отаџбини. Mislim da će на svima stranama u hrvatskom dijelu našeg naroda, pravi Hrvati uočiti svoj interes i да će баš из Hrvatske blagovremeno reagirati на ову по sve štetnu »igru« Radića и njegovih најближих пријатеља».

Posle ове изјаве g. Janković je referisao о току ministarske sjednice, на којој су riješena resorna pitanja.

Slabe nade.

U posljednjem broju mi smo donijeli nekoliko suboparnih vijesti, да је Radić naišao u Londonu на затворена vrata i то баš ондје, гдје се надано највећој помоћи. Radić је отишао у inozemstvu sa великим nadama. A pogotovo се mnogo nadaо од puta u London, jer је mislio да će га на stanici dočekati engleski državnici i odvesti u sam Foreign Office. U svojoj lantaziji on је predstavljao englesku metropolu tako vjetrenjastu i smušenu као što је сам. Ali се је на prvom koraku prevario. Ko pozna nkočenoga i pelantnoga engleskog političara, zna да će Radić u Londonu slabo uspeti. Pogotovo то znaju članovi bivšeg Jugoslavenskog Odbora, koji су morali godine i godine informirati englesko javno mnijenje, naročito pak uređ за izvanjske poslove, i то уз pripomoć Kraljevine Srbije, dok су bili primljeni од engleskih državnika i dok се engleska javnost zauzela за наше pitanje. Uza sve то, što је onda u Evropi i u Americi radio veliki propagandistički aparat, мноштво novinara i političara, Engleska nije htjela ni čuti за Jug. Odbor и njegove zahtjeve, да се nije najz zauzeо ондашњи srpski poslanik u Londonu. Pa uza sve то ipak до konca rata Engleska nije priznavala Jug. Odbora! Radić је pak mislio, да је dovoljno poći u Englesku, те posjetiti braću Buxton, poznate neprijatelje naše Kraljevine i zagovornike neovisne Makedonije, t. j. Velike Bugarske. Obratio се је на slabu adresu. Nesumnjivo, да će се Radić doskora uvjeriti како је teško voditi propagandu u kulturnom i politički zreлом svijetu, те како је lak bio posao, koji је vršio u našoj zemlji, gdje је imao posla s neobrazovanim masom i sa indolencijom javnih radnika, koji су pozvani да vode Hrvatsku drugim putem i по drugom receptu, nego što је то činio on. U Engleskoj Radić će се uvjeriti, да је vodio krivu politiku, да је obmanjivao i vrago narod, као i о tome да је naša Kraljevina tvrdо zdanje, koje се lako ne obara, а još manje не bez krvi.

— Engleski min. predsjednik Baldwin stigao је u Pariz i konferisao sa Poincareom.

— U pitanju razgraničenja između naše Kraljevine i Rumunjske postignut је potpuni sporazum.

— Turska је ratificirala lozanski mir.

— U Pragu је u nedjelju počinjen atentat на Daskalova, bivšeg bugarskog poslanika. Pri operaciji Daskalov је umro од rana.

— Za ministra socijalne skrbi imenovan је dr. Peleš, koji је već stigao u Beograd и preuzeо dužnost.

— Dr. Boneš stigao је u Rim i sastao се s Mussolinijem.

Jačanje privrede.

Osnivanje državne zemljoradničke banke.

Svojim radom i do sada u vođenju državnih poslova homogena vlada naše Kraljevine obrazovana iz redova Narodne Radikalne Stranke dala je dokaza, koliko joj je u istini stalo do narodnog blagostanja, do privrednog snaženja i uzdizanje našeg sela, do jačanja naše privredne proizvodnje.

Najmnogobrojniji društveni red, zemljoradnici, zaslužilo je svim i svacim da se o njegovim potrebama, da se o njegovim produktima naj-ozbiljnije povede računa. Stoga je Narodna Radikalna Stranka preko svojih izabiranih predstavnika i u vladi i u Parlamentu svojim radom išla za tim da podigne našeg zemljoradnika, da ojača naše selo, da uzdigne našu privrednu moć. Niz mjera i zakona što su u prošlosti u ovom cilju donijeti svjedoče to, a evo i jednog jasnog i uočljivog primjera koji jasno kazuje sa koliko ljubavi i sa koliko volje Narodna Radikalna Stranka želi da koristi širokim zemljoradničkim slojevima u državi i uzdignu narodne privrede i radinosti u opšte.

Današnja radikalna vlada spremila je projekat zakona o državnoj zemljoradničkoj banci. Glavne osobine ovoga projekta najbolje govore, kako se Narodna Radikalna Stranka stara o našem selu i o jačanju naše privredne produkcije. Predviđa se osnovni kapital banke za 500 miliona dinara, koji će se periodično a najdalje za pet godina izdati od strane g. Ministra Finansija banci. No pored ovoga predviđa se svake godine čist prihod za jačanje bančinog kapitala i od ovih ustanova:

1. 30 po sto čistog prihoda od Klasne Lutrije;
- b) 30 po sto od sume koju Narodna Banka stavlja svake godine državi od svog čistog prihoda;
- c) 30 po sto od sume koju Državna Hipotekarna banka stavlja državi iz svog čistog prihoda;
- d) 10 po sto od čistog prihoda poštanskih štedionica;
- g) gotovina dobivena likvidacijom preglušne ziratne banke u Skoplju; i
- e) državnim budžetom odobrena pomoć.

Dalje se predviđa davanje zajma samo poljoprivrednicima. Takvih zajmova može biti kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih. Kratkoročni se dobivaju za nabavku gjubreta, stočne hrane, sjemena, njegje usjeva i stoke, za sijaenje žetvu i vršidbu; za prehranu naroda od nerodice i t. d. Ovi se zajmovi imaju vratiti za 6 mjeseci po obavljenoj poslu.

Srednjoročni zajmovi dobivaju se za nabavku stoke, alata, mašina, za podizanje voćnjaka i vinograda, za opravku zgrada, za kupovinu zemlje radi zaokrugljivanja imovine i t. d. Ovi se zajmovi imaju vratiti u roku od 10 godina u jednakim godišnjim ratama. Odluke i po kratkoročnim i srednjoročnim zajmovima, ako traženi krediti iznose do 10.000 dinara donosiće sreske kreditne uprave a veće sume od 10.000 dinara odobravaće upravni odbor Banke.

Dugoročni zajmovi davaće se ako se isti zaključuju za kupovinu zemlje, za otplatu duga na zemlju; za podizanje poljoprivrednih zgrada itd. Ovi zajmovi će se davati na podlozi hipotekne i imaju se vratiti u roku od 30 godina sa jednakim godišnjim otplatama. Po ovim zajmovima odluku donosi upravni odbor Banke po mišljenju sreske kreditne uprave.

Zajam se daje na obligacije sa tri jamca do sume od 3000 dinara; na podlozi stoke i poljoprivrednih sprava i mašina do 5.000 dinara; na podlozi hartija od vrijednosti do 10.000 dinara. Veličinu interesa odregluje Ministarski Savjet.

Zatim se predviđa postupak za dužnike i rgljave plaćise, i rad banke da do svoga potraživanja dođe.

Bankom ima upravljati odbor od 12 lica u koji postavlja Ministar Poljoprivrede i Voda 6 lica; Državni Savjet 1, Narodna Banka 1, Državna Hipotekarna Banka 1 i Glavni Zadrudni Savez 3 lica. Ministar Poljoprivrede i Voda postavlja nadzorni odbor od 5 lica koji vodi nadzor nad radom uprave. Činovništvo postavlja uprava a Ministar potrguje.

Pri svakom srezu obrazovaoće se sreska kreditna uprava od 4 lica i to: finacijski činovnik, sreski ekonom ili školski nadzornik i dva člana koje bira sreska godišnja skupština za svaku opštinu ponaosob.

Glavna zemljoradnička banka primaće i novac na štednju, a biće oslobodjena svih poreza i državnih prireza. Čist prihod ove banke ići će na obrazovanje bančinog rezervnog fonda i na plate osoblju banke. Ako se utvrdi da do kredita dolaze i nezemljoradnici, odgovorna lica kazniće se od 200—10.000 dinara i biće lišena zvanja.

Na ovaj način biće potpuno obezbijeđen naš zemljoradnik proizvajati da ide u zelenaka kljusa i da plaća nevjerovatni interes na nužne kredite koje bude potrebovao. Još će se ovim radom banke seljaci osloboditi i svake zavisnosti i u političkom pogledu sreskih zelenaka. Zato ovaj projekat vlada treba što prije da realizuje i u djelo privede pa će narod i u ovaj prilici osjetiti koristan rad radikalne vlade i dati joj u svakoj prilici puno narodno povjerenje, kako je to baš enomad i učinio.

Naš zemljoradnički živalj iščekuje da vidi i na djelu ovu plemenitu i cjelishodnu zamisao vlade i mi želimo vladi što skorijeg uspjeha u realizovanju ovog blagotvornog projekta o državnoj zemljoradničkoj banci.

Politička situacija.

Beograd, 27. avgusta.

U koliko se približestimo septembru politička situacija u našoj prestonici postaje sve to življa. Ministri, koji su bili na odmoru, povraćaju se svome poslu, te će uskoro biti cijela vlada na okupu, osim gg. Pašića i M. Trifkovića, koji su zbog bolesti odsutni.

Mnoga pitanja treba da se u skoro riješe. Vrlo važnih odluka vlada ima da donese u spoljnoj i unutrašnjoj politici. Na prvom mjestu vlada mora da donese neko rješenje — u stvari Riječkog pitanja. To rješenje ima da padne do konca ovoga mjeseca. Zatim ima da se riješi i pitanje naše slobodne zone u Solunu, i neka pogranična pitanja između nas i Albanije, kao i pitanje balkanske spoljne politike. Narodiće se morati posvetiti pažnja pitanju paralisanja Radićevce akcije u inostranstvu. Vlada na svaki način mora da taj rad paralise, a jedan od najboljih načina bio bi, da vlada pošalje nekoliko naših uglednih političara i novinara u inostranstvo, da oni informišu inostrani štampa o pravom stanju u našoj Kraljevini.

U unutrašnjoj politici isto tako očekuju vladu mnogi zadaci.

Na prvo mjesto dolazi paralisanje akcije Radićevaca u zemlji. Ima da se donese definitivno rješenje za osiguranje javne bezbjednosti lijeve obale Vardara. A onda treba da se nastavi započeto sprovođenje administrativne podjele zemlje kao i dovajganja u red unutrašnjih prilika.

Ne od manje važnosti je i sprovođenje odluke parlamenta, kao i spremanje materijala za nastavak skupštinskog rada 20. septembra. U tom pogledu pojedini odhori se već spremaju da počnu rad. Finacijski Odbor već je počeo da radi, jer ima da primi neke kredite,

U pogledu javne bezbjednosti u Južnoj Srbiji, naročito s obzirom na akciju makedonstvujućih, a koji pripremaju jedan upad većeg stila na naš teritorij, organizovaoće se naročite komitske čete, pod upravom naših vojnih vlasti. Pomoću ovih komita-dobrovoljaca naša vlada se nada, da će moći onemogućiti svaku akciju komita na našoj teritoriji.

Sa Radićevim bijegom izvan zemlje situacija postaje odregjenija, ciljevi Hrv. Rep. Selj. Stranke jasniji. Na 19. avgusta sastalo se je »hrvatsko narodno zastupstvo« i donijelo rezoluciju, u kojoj se među ostalim veli: »Budući da nijedna današnja srpska partija ne pokazuje ni najmanje volje ni pripravnosti da hrvatskom narodu prizna njegovo državno političko i narodno kulturnu individualnost... Hrvatsko Narodno Zastupstvo, dana 24. jula 1923. god. najavljeni prekid sa Beogradom, pošilje svestrano ispitano položaja, potpuno odobrava...«

Ova izjava poslanika i bijegstvo njihova vogle, prestavlja jednu besprimjerno neozbiljnost. Hrvati su iz vlastite volje ušli u zajednicu i zajedno sa Srbima i Slovencima obrazovali zajedničku državu.

Ova gospoda nemaju prava da se tuže na neke neurednosti i neka bezakonja u državi, jer oni nijesu ni prstom maknuli da toga ne bude. Ko se kandiduje i primi mandate, a neće da ide u Skupštinu, nema nikakva prava da kritikuje vladin rad. Od svega pak najneozbiljnija je punomoć koju »hrv. narod i zastupstvo« daje Radiću, za »diplomatsku akciju«, kako bi se mirnim putem »priznalo i oživotvorilo neko sanodregjenje hrvatskom narodu«. Ako gospoda baš hoće da stvaraju posebnu hrvatsku državu onla bi barem trebali da znadu da nikad nijedna država nije obrazovana mirnim putem i diplomatskom akcijom, već se plaća skupom krvlju i teškim mukama. Narodi pak ne opredjeljuju se svako pet godina. Hrvati su se jednodušno opredjelili 1918 godine za ovu državu i svoje nezadovoljstvo može ispraviti samo putem oružana države, na prvom mjestu Narodne Skupštine. Od ove diplomatske akcije hrvatski narod neće vidjeti nikakove koristi, pa ni Hrv. Rep. Seljačka Stranka. Ova akcija državi ne može škoditi. Ova izjava jedan je kurak napred prema maglovitom držanju stranke. Sada je jasno za čim teži »hrvatsko zastupstvo« i prema tome treba upotrebiti lijek, koji odgovara, pa će se početi pravilno rješavati t. zv. hrvatsko pitanje.

При реформној реалној гимназији и великој гимназији у Шибенику почет ће школска година 1823.—24. службом Божјом дана 18. септембра о г, и то за ученике католике у 9 сати у цркви Св. Доминика, а за православне у 10 сати у Саборној Цркви Уписиване у први разред објави завода вршит ће се дне 15. септембра од 8 до 10 сати пр. подне пријавом у Управителству завода. Иза уписа биу ће пријамии испит. Уписиване ученика од II до VIII разреда вршит ће се дана 15. 16., 17. и 18. септембра од 9 до 12 сати пр. подне Пријамии, поправии, накнадии и приватии испити за све разреде почиу дне 16. септембра у 8 сати пр. подне Молбе за пријамии и пријамии испити подијети ће се најдале до 14. септембра редовити билеговане Управителству завода. Иза свих обавлених испита почет ће редовити поучавање. Сви ученици морају бити уписани најдале до дана 18. септембра. Иза тога рока уписат ће се само дозволом Школског Одсека у Сплиту.

За „Просвету“. У почет смрти дра Ђ. Берсона, Марко Пефер-Промина 10 дин.; у почет смрти Франке Булат, Анте Лучев 20 дин.; у почет успомене Јулијане Пантелић др Ђ. Курајица 10, поп Урош Добрата 20 дин. У почет смрти Михаила Летице из Дриница: Бранка Грубинић 30, прота К. Крстановић 10, др. Никола Суботић 50, обитељ Матавуљ 30, III. Казик 25, Милан И. Скокић 20 дин. У почет смрти Јованке Жигић, др Н. Суботић 25, а у почет смрти Димитра Беаер, др Н. Суботић 25 динара. — Управа Просвете највешће вахвалује.

Slučaj bratra Kotaraša u Kninu.

Neprijatelji demonstracija na ulici, jer one nikom ne donose koristi, ni ne možemo odobriti. Što je sa fratrom Kotarašem bilo učinjeno u Kninu. Sa drugog jednog gledišta, koje nije za njega povoljno, mi osluđujemo taj događaj. Bratar Kotaraš nije smjelo biti obljak jedne demonstracije, potaknute od jedne lijepe misli, kao što junak ne smije nikad i neće staviti ruke na rgu.

Izvođeci konsekvencije iz tog gledišta, mi ne smijemo dalje spominjati ovo ime, ostavljajući »Jadrana« ponos sumnjivog kvaliteta, da zove svojim »uglednim prvkom« čovjeka, koji se je, pakošu jednog satane i zlorodušcu jednog izroda i špijona, naslagivao nad pogibijom Onisima Popovića, i zahljevao nove žrtve za nove radosti svoje ružne duše.

Druge pobude, a ne želja obračunavanja sa fratrom Kotarašem, potakle su nas, da govorimo o događaju u Kninu. Mi ne možemo biti ravnodušni pred ružnom pojavom, da je, od strane ljudi, koji misle, da ne mogu ljubiti svoju vjeru, bez mržnje na pravoslavlje, i svoje hrvatstvo, bez mržnje na srpstvo, izvrnuta priroda događaja i kao njegova sredina postavljeni katolička crkva i hrvatstvo. Nezasićeni tom laži, a vjegli poganom misli, da nadraže katoličke mase na pravoslavnu crkvu, ti su ljudi iznijeli i drugu laž, da je, zajedno sa Kotarašem, bio napadnut i biskup Mileta.

U težnji, da ovaj događaj u Kninu postavimo na pravo mjesto, dužni smo izjaviti, da ni katolička crkva, ni hrvatstvo, ni biskup Mileta nisu bili ni sredina, ni dijelovi događaja, u kome su uzeli učesća mladi ljudi, pripadnici o-biju vjera i o-haju plemena.

Napisano i složeno za prošli broj, a izostalo kao stvar manje vrijedna, ne bi se ovo ni sada štampalo, da, u posljednjem broju mjesne »Narodne Straže«, nije izišao, sa debelim slovima napis »ledan nečuveni škandal«, posvećen događaju u Kninu. Tu se, bez uvijanja kaže »da su Srbi pravoslavne vjere napali katoličke sveštenike i uskratili im pristup na euharistički kongres«. Tu se navješćuje »borbu Hrvata katolika za svoja čovječja, primarna prava i svoju samostalnost«.

Sa konstatacijom, da su u kninskom događaju imali učesća i Hrvati i katolici, možda više nego Srbi i pravoslavni, i da motivi demonstracije nemaju nikakove veze sa katoličkom crkvom i euharističkim kongresom, ne može biti završen obračun sa »Narodnom Stražom«. Jer su njeni ljudi, služeci planu trovanja i nadraživanja katoličkih masa, zauzeli stav uvrijedenih i gonjenih, koji im nikako ne priличи.

Oni, sinovi očaca, koji su na pravoslavne prosekije bacali gubre i skakavce; oni, koji su u Neretvi do temelja razorili jedan pravoslavni hram; oni, koji su razbijali vrata pravoslavnih crkava i zvonika, da slave u zvona na lažne, ali od njih željkovane vijesti o pobjedi Dankla i Autemberga i zarobljenju ruske vojske kod Lavova; oni, koji su sa svojih oltara i na polasku vojnika na frontu propovijedali da se rat vodi protiv pravoslavne crkve; oni, kojima je svako mjesto, oltar, škola, uredi, bilo zgodno za vrijeđanje pravoslavne crkve, koju su oni, kao nastavnici, i u školskim svjedočbama nazivali »raskolničkom«; oni — a nabrajajući ne bi bilo kraja — imaju mnogo, vrlo mnogo razloga za pametno čitanje. Jer tako mogu uživati blagodati prostranog oprostaja, koji su im, s pogledima na više interese, dali pravoslavni Srbi!

Ni biskup g. Mileta ne smije proći bez opomene. On je bio svjedok događaja; on je od reditelja čuo, koji su ciljevi demonstracije i koje su ju pobude izazvale. Od njega se nije tražilo, da se saglasi sa demonstracijom, ili da ju ne osudi, nego samo toliko, da ju ne uzme sam za

sredstvo napada na državu i na druge vjere i da to ne dozvoli svojim sljedbenicima. Ali je on volio i ovom prilikom utvrditi onaj glas, koji ga je pretekao na dolasku iz Inguez i neprija-tejskog Rima, da je, ostavivši sva svoja osjećanja u Kninu, došao u Šibenik bez ljubavi za narod, iz kog je potekao, i bez ljubavi za državu, kojoj bi, da ima svijesti o svojoj odgovornosti, morao predano služiti.

Imajući razloga vjerovati, da je članak Narodne Straže» dobio blagoslov g. Milete, oslobođeni obzira, koje smo dosada imali prema njemu radi njegovog položaja, mi smo kazali danas o njemu ocjenu, koju je on već čuo od drugih, manje obazrivih od nas, pa i od onih svojih sveštenika, koji znaju spojiti dvije ljubavi, za crkvu i za državu.

Домаће вијести.

Позив свим мјесним одборима Народне Радикалне Странке. Све мјесне одборе Народне Радикалне Странке молимо да нам чим прије пошаљу избор нове управе. Она пак мјеста која још нису извршила изборе, нека се пожури и то учине у најкраће вријеме.

Велика Госпа. Јучер је на свечани начин прослављен праинок Велике Госпе. За вријеме литургије чинопочињао је г. епископ Димитрије са целокупним свештенством. Послије литургије ишла је литија, којој је присуствовало много народа, градом.

Француски посланик у Шибенику. У недељу око 2 сата послје подне стигао је аутомобилом на Прикључице преко Бенковца француски посланик у Београду г. Клемент Симон у пратњи свога секретара. Градске и политичке власти дочекале су г. посланика и поздравиле га. На вечер је опћински управитељ др Рајевић у почаст одличном госту приредио у Сокољани банкет, ком су присуствовали преставници власти и више виђењих грађана, који је протекло у најљепшем расположењу. За вријеме банкета издразнио је г. посланика опћ управитељ др Рајевић и истакао све врлине францускога народа и његово пријатељство према нама. Г. посланик је одговорио на ову здравицу. У понедељак у јутро посланик је прегледавао град, већином сам, а око 10 сати, г. посланик у пратњи опћ управитеља, поглавара и шефа полиције пошао је на слав Крке, гдје је разгледао цијели намјештај електричне централе и дивно се природним красотата наше земље. Браћа Шупук на Крци су приредили објед у част г. посланика. Око 3 сата поподне г. посланик се повратио у Шибеник, те се с мотором извезао у канал до купалишта »Јадрије«. Љепоте шибенског канала успоређивао је најљепшим фијордима Скандинавије. Затим је обашао Мандалину и складиште Шипад.

Опћина је г. посланику даровала мапу Шибеника, уметничко дело Кирина. Јучер, у уторак, у 9 сати г. посланик отпутовао је за Сплит. Обаће цијелу Далмацију, а онда се преко Босне враћа у Београд.

Шибеник и саобраћај. Понише су јаниле да је истражк помораца престао и да је паробродарски саобраћај успостављен. У Београду и друге мисли се, да је паробродарски саобраћај успостављен у оној мјери као што је био прије истража. Али то није. Управа Јадранске пловидбе успоставила је од неких 40 пруга што их је имала, само 4 и то оних, које су јој најјужније. С овим наједан град на палици Јадрану није погођен као Шибеник. Изим два пута недељне везе са Баком, Шибеник нема никакве друге везе с блиском и даљом околном Пруга Шибеник-Скрадин, као ни пруга Шибеник-Водице-Тијесно, па онда веза Шибеника са Муртером, Биоградом и задарским отоцима није успостављена. Једна трећина цијеле далматинске обале и отоца нема никакве везе са својим центрумом, градом гдје су сви уреди с којим овај народ има посла. Наши оточани не могу у Шибеник. Од тога трпе и они и Шибеник, они, јер немају гдје да продaju своје производе, а Шибеник, јер не може да подмирује своје потребе. Задарска околна остављена је на милост и немилост Задру. Нам свијет, који је био бојкотован Задром, сад онет иде у тај град отуђени, да у њем прода своје производе и намири своје

потребе. Друштво Мартинолић уело је између задарске околине и Задра паробродарску везу два пута дневно. Дубровнику, Котору и Сплиту, као и сјверном Јадрану удовољено је, само је Шибеник остао запостављен. Наше власти треба да на ово питање гледају другим очима, треба да схвате потребу приморских градова и важност паробродарства те у том правцу делују. Ако је престао истражк помораца није престао истражк бродовласника. Сад они истражују, и ако дјеломично, па треба ликвидирати и овај истражк, који је штетнији од оног првог.

Читуља. Од дуге болести, добивене у рату, у лијеним младичким годинама, умро је Јосип Карауле, у једном санаторијуму Словеније. По природи скроман и благ, он је, као средњовриједан, имао истинску тежњу, да буде просвједан.

Покој му вјечни!
Опћинска управа. Велики Жупан сплитске обалине усвојио је предлог међустраначки о управи опћине Шибеничке, па је одредио, да се предложени одбор уведе у дужност.

Гром у појату. У суботу за вријеме о-луде у Дринишћу ударио је гром у појату Раоа Грубишића, те је из темела срушио тако, да се на неким мјестима и носпа гдје је био вид Сна роба што се мезалаза унутра уништена је.

У фонд Кистанског Sokola. Обитељ госп. Dr. Jove Tuzovića položila је у фонд мјесног Sokola износ од Din. 20 да почасти узpomenu pokojnog Miće Letice из Drniša, на чему црква најсрдјачније захваљује.

Dr. Aleksandar Doršner специјalista за болести уха, носа и грла повратио се је у Split те одmirira од 10—12 и од 17—19 у својој ambulanci »Klaičeva Poljana«.

Много сјенјене и тражене »Markove kapljice« проти поремећенју пробаве и болима у желуцу из Градске лјкарне у Загребу добивају се за Šibenik и околину у лјкарни Beroš. 9

Brzojavne i telefonske vijesti.

Министарски Савет.

БЕОГРАД, 29. Синоћ је одржана сједница мин. савета на којој су се расправљала врло важна питања спољне и унутрашње политике. Расправљано је о питању Ријеке и послате су упуте нашој делегацији у Рим. Говорило се и о Радићевом бијегу и о раду његових пристана у земљи.

Dr. Нишчић отпутовао је данас на Блед да извјести о свему Њ. В. Краља.

Након Радићева бијег.

БЕОГРАД, 29. Послије Радићевих неуспјеха у Лондону, о Радићу се у јавности мало говори. Ни лондонске новине више не пишу о њему нити о »хрватском питању«. Радић се из хотела премјестио и крије се из страха пред атентатом.

ЛОНДОН, 29. Један новинар у разговору с Радићем рекао му је, да је он (Радић) често пута споминао Де Валера и да му је служио узором, али да није имао снаге да буде хрватски Де Валера, већ кад је видно опасност за себе да је појегео из земље.

БЕОГРАД, 29. Владини кораци против Радића у иностранству успјели су. Радићу се помало затварају сва врата у Енглеској. Радић намјерава поћи у Рим и отуда повести акцију.

БЕОГРАД, 29. »Самоуправа« у свом јучерашњем уводнику вели, да послје Радићевог бијегу одлучи српско-хрватски спор у одлучујућу фазу. Прави поборници народни неће бјегати од борбе Радићу се није пријетио нитко силом, нити прогоном, већ само законом и редовитим судом Радић је својим бјегствим признао своју кривицу.

Конференције у Загребу.

ЗАГРЕБ, 29. Овамо су стигли неки посланици муслиманске организације. Очекује се и долазак др Спахе. Такође би још у току ове недеље имали доћи посланици Корочеве странке, те заједно повести преговоре са Радићевим посланицима. Послије ових преговора одредити своје држање др Корочец и Спахо.

† Даница Д. Христић.

БЛЕД, 29. Ноћас је на Бледу преминула Њ. В. Краљиче саветница: госпођа Даница Д. Христић, прва и заслужна председница Женског Народног Савеза С. Х. С.

Из странке.

Месни збор Народне Радикалне Странке у Сплиту.

На 25. о. мј. одржан је с успешном збор странке у Сплиту. Збору су присуствовали и народни посланици Др. А. Штамбук и проф. београдског универзитета Др. Радоњић, који се последњи бави у Сплиту ради одмарања. Пошто је председатељ збора Др. Јабланић објаснио важност реорганизације странке у целу, Краљевић, а посебно важност организације странке у Сплиту, извршен је избор новог месног одбора овако: председник Др. Јосиф Јабланић, подпредседник Др. Петар Селем, секретар Андро Бербер, благајник Јосип Павловић, одборници Др. Едуард Грлић, Др. Ђуро Негриши, Алекса Дучић, Мато Чипчић-Брагадин, Др. Нико Царић, Владо Караман. Након тога, народни посланик Др. Штамбук реферисао је о раду странке у прошлом скупштинском заседану и о политичкој ситуацији. Излагање г. посланика Др. Штамбука збор је проследио с великом пажњом. На крају, збор је изјавио своју захвалност г. посланику на његовом учврном раду. И народни посланик Др. Радоњић, пријатно изненађен тако лепом афирмацијом Народне Радикалне Странке у Сплиту, какава се је показала на бројнеме збору, одржао је краћи говор, у коме је истакао важност Далмације по нашу народну државу и приказао начела, рад и заслуге Народне Радикалне Странке. Збор завршен клинцем Краљу, председнику владе г. Николи Пашићу и председнику скупштине г. Љуби Јовасовићу.

Наши дописи.

Кини, 28. августа.

Упис у кр. реф. реал. гимназију у Кини. Настајна школска година 1923—24. почет ће 12. септембра о. г. обичном службом Божјом у 8 сати пр. п., којој ће судјеловати ученици према нисроиспојности. Уписивање нових ученика бит ће 14 и 15. септембра од 7—10 сати пр. п. Ученици, који су овај завод већ полазили, треба да се пријаве 16. септембра од 8—12 сати пр. п. у пратњи својих родитеља или законитих старатеља. Иза овога дана не може бити пријављен ниједан ученик без дозволе школског Одјела Цикрајинске Управе. Сви ученици имају доијети редовно попушењу и потписану „Уписницу“. Ученици, који желе да буду примљени у I разред, имају доијети са собом крштеницу, којом ће доказати, да су навршили 10 година или да ће је навршити до 31. децембра 1923, а ако су похађали основну школу, имају приказати и школско увјерење. Ученици, који се желе подврћи пријавном испиту за II. или III. разред, имају се приказати дирекцији најкасније до 15. септембра, и прописно таксираној молби приложити крштеницу и назначити, што су научили из сваког предмета. Пријамни испити за I. разред бит ће 18. септембра у 8 сати пр. п., а пријамни испити за II. и III. разред 17. и 18. септембра у 8 сати пр. п. Поправни и накнадни испити одржаће се 17. и 18. септембра у 8 сати пр. п. Редовно поучавање почиње 18. септембра. Сви ученици код уписивања имају платити динара 10 као допринос за тискалице и билете. — Дирекција кр. реформне реалне гимназије.

Poklon rodnom mjestu. G. Petar Stanković, inžinjer iz Amerike, poslao je opštini svoga rodnoga mjesta, selu Kurtoviću u Hercegovini, prilog od 10.000 dinara, s tim da se iz ove sume sagradi u Kurtoviću osnovna škola.

Benkovac, 27. avgusta.

(Iz naše općine). Ne tražeći od općinskog upravitelja ništa drugo i ništa više nego revan i savjestan rad, mi smo primili g. Milkovića sa nadom da će se on, u svom radu, rukovoditi samo mislima, upravljenim na dobro ove općine. Danas je ta naša nada prevarena. G. Milković trudi se, da nas uvjeri, da on voli biti strančar, i to strančar otrovnog Radićevog pravca, nego dobar upravitelj. On je, u težnji da beneficira onog Novakovića, bivšeg načelnika, čiju i uspomenu proklinje narod ove općine, napravio s njime ugovor kupa jednog nevrijednog i neprikladnog zemljišta za pazarište za din. 100.000. I drugu djela g. Milkovića otkrivaju, da on ima samo jednu misao, da u ovoj općini utire putete Radiću i njegovoj stranci, koja nigdje ne može biti opasnija nego na izloženoj državnoj granici. Zato, interesi države i naše općine, koja želi mira i napretka neminovno zahtjevaju, da se g. Milković makne sa mjesta, na kome nije htjeo biti ispravan i koristan. Ova je naša poruka upravljena Velikom Županu oblasti splitske!

Biograd na moru, 28. avgusta.

(Promjena u općinskoj upravi). Čuje se, da će upravitelj naše općine, g. Kisić, oduptiti radi bolesti. Čuje se zatim, da će biti postavljen za upravitelja g. Dominis, činovnik na direkciji pošta u Splitu. Taj bi izbor bio rđjav. Dolazak g. Dominisa na upravu općine, radi njegovih rodbinskih veza sa velikim dijelom građanstva, bio bi nezgodan i za njega i za općinu. Uz to i lična svojstva g. Dominisa ne preporučuju ga za taj zadatak.

Помажите „Просвјету“!

НОВА ШТАМПАРИЈА ШИБЕНИК

Штампарја је снабђена свим модерним машини и латинским писменима, те врхунски стројеви на електричном погону. — Прва изврша сав латиниче и грчкашје тискалице, те остале разне спаднице и графичку струку. — Складите тискалице на српске православне цркве и вероу. вања. — Израда брза и точна.

НОВА ШТАМПАРИЈА ШИБЕНИК

Штампарја је снабђена свим модерним машини и латинским писменима, те врхунски стројеви на електричном погону. — Прва изврша сав латиниче и грчкашје тискалице, те остале разне спаднице и графичку струку. — Складите тискалице на српске православне цркве и паролнјска званија. — Израда брза и точна.

BANCA DALMATA DI SCONTO D. D.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Prima uloške na knjižice i na tekući račun. - Eskomptira mjenice. - Obavlja sve burzovne naloge te isplate na sva tuземna mjesta. - Izdaje čekove i kreditna pisma. - Financira trgovачка, obrtna i industriјalna poduzeća. - Obavlja sve štedioničke i bankovne poslove najkulantnije.

Визовјавни наслов: DALMASCONTO.

21

PRVA MARIBORSKA TVORNICА SAPUNA MARIBOR (Slovenija)

Proizvadjа razne vrste prvorazrednog sapuna i kristalne sode.

Tražite samo sapun
sa oznakom

zlatorog, jer je naj-
bolji i najkorisniji.

Glavno zastupstvo i skladište za sjevernu Dalmaciju
JOSIP JADRONJA - ŠIBENIK.

ПРВА И НАЈМОДЕРНИЈА ДАЛМАТ. СЛАСТИЧАРНИЦА НА ЕЛЕКТР. ПЕЋ

Телефон:
Број 31. **СТЕВО МАНДИЋ** Бројилац:
ШИБЕНИК - главна улица Стево Мандић.

Обскрбљена најразноврснијим бомбонима и слаткишима за снаку сезону, те пафјинијим ликерима и десертним пићима.

ДНЕВНО СВЕЖЕ ПОСЛАСТИЦЕ.

Препоручује се нарочито за израђивање пафјинијих торта, кроканата и т. д. са исплисима и орнаментиком за забаве, печива и остале пригоде.

2

Uspješno se oglašuje u „Dalm. Radikalu“